

У процесі оптимізації були визначені три різних сценарії:

А – Зміни короткострокових транзитних маршрутів, що вимагає мінімальних інвестицій в інфраструктуру.

В – Середньострокові зміни маршруту, які потребують більших інфраструктурних модифікацій.

С – Визначення можливих довгострокових маршрутних схем громадського транспорту.

Сценарії А і В зосереджені на низько вартісних, прагматично орієнтованих, втручаннях, які переформовують київську мережу наземного громадського транспорту для більш повного задоволення потреб міста. Сценарії А і В були основним напрямком подальшого аналізу команди проекту, так як їх можна більш легко порівняти з поточною мережею громадського транспорту.

Сценарій С зображає завдання по тестуванню різних варіантів, щоб продемонструвати потенційну життєздатність більш істотних опцій громадського транспорту. У сценарії С загалом було ідентифіковано 8 потенційних коридорів громадського транспорту, які би підійшли для Швидкісного автобусу (BRT, англ. Bus rapid transit), Швидкісного легкорейкового транспорту (LRT, англ. Light rail transit) або Метрополітену. Транспортна модель для Києва прогнозує, що ці маршрути можуть перевезти загалом 1,14 млн пасажирів на день, з охопленням у діапазоні від 74 000 пасажирів на день до 290 000 пасажирів на годину. Впровадження цих маршрутів потенційно може замінити потребу в деяких з автобусних, трамвайних і троллейбусних маршрутах, запропонованих у сценарії А і В; але воно буде набагато дорожчим. Будь-які маршрути швидкісного автобусу можна впровадити за допомогою троллейбусів, наприклад Кіто в Еквадорі, для того, щоб отримати вигоду від місцевих джерел електроенергії, а не дизельного палива. [2]

Висновки. Згідно з наведеним аналізом громадського транспорту міста Києва, стан пасажироперевезень у місті не є задовільним і не виконує принципів сталого розвитку, а система пасажирських перевезень, у свою чергу, не задовольняє у повному обсязі потреби населення міста у мобільності цілком. У зв'язку з цим є низка проблем, вирішивши які можна покращити сталу мобільність транспортної системи Києва. Загалом вирішення даних проблем полягає у впровадженні нової транспортної політики, що базуватиметься на принципах сталої міської мобільності, як однієї з головних складових ефективного функціонування міста, в основі якої лежить врахування пріоритетності учасників дорожнього руху при прийнятті транспортних рішень в наступному порядку: маломобільні групи населення, пішоходи, велосипедисти, громадський транспорт, вантажний транспорт, індивідуальний транспорт, що рухається, індивідуальний транспорт, що стоїть. Зміна структури використання транспорту у місті Києві від пріоритету використання приватного автотранспорту до громадського транспорту, велосипедних та піших подорожей; сприяння розвитку інфраструктури для екологічно безпечних засобів пересування (велосипедні шляхи, пішохідні вулиці, публічні простори). Створення можливостей ширшого впровадження поєднання різних способів переміщення. Основними цілями повинні стати: впровадження принципів сталої міської мобільності, оптимізація транспортного попиту, оптимізація транспортної пропозиції, інформатизація транспортної системи, вдосконалення системи та порядку паркування, зменшення негативного впливу автомобільного транспорту на навколишнє середовище, зниження кількості ДТП, смертності та травматизму, розвиток пішохідного простору, розвиток громадського транспорту та забезпечення якісної транспортної пропозиції, зміна моделі управління транспортною інфраструктурою міста, модернізація авіаційного господарства, розвиток та популяризація велосипедного руху, впорядкування ринку таксі.

Список використаних джерел

1. Міська цільова програма розвитку транспортної інфраструктури міста Києва на 2019 – 2023 роки. КМДА, затверджено 22.12.2018 р., с. 5.
2. Концепція сталого розвитку Києва на замовлення Світового Банку. Sustainable Urban Transport for Kyiv. Towards a Sustainable and Competitive City Built Upon the Legacy System and Innovations. WB Report No.107108. June 27, 2016.

УДК 321.7-043.86

Кухта Василь Васильович

Ужгородський національний університет

Науковий керівник: Вегеш Микола Миколайович, доктор історичних наук, професор

Ужгородський національний університет»

ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ «ДЕМОКРАТИЧНИЙ ТРАНЗИТ»

В статті на основі аналізу наукових праць вчених уточнено зміст понять «демократія», «демократизація», «демократичний транзит». Розкрито специфіку очікуваних результатів демократичного транзиту як теоретичних припуцень і реальних суспільних трансформацій. Окремі моделі демократичного транзиту проілюстровано конкретними прикладами.

Ключові слова: транзитологія, демократія, демократичний транзит, С. Гантінгтон, Д. Ростоу.

Постановка проблеми. Процес демократизації та його похідні є предметом аналізу значної кількості праць як зарубіжних, так і українських вчених різних поколінь. Однак досі не існує єдиного підходу до визначення даного феномена. У наукових розвідках спостерігаємо приклади отождолення понять «трансформація» і «демократизація» або ж їх протиставлення. Транзит демократії на всі континенти й частини світу та специфіка перехідних політичних систем актуалізують означену тему й зумовлюють необхідність більш прискіпливої уваги до уточнення первинного змісту та еволюції базового поняття даної статті.

Аналіз досліджень і публікацій. Засновником транзитології як напряму політологічних досліджень вважається американський політолог Данкварт Растоу, який у 1970 р. першим піддав політичному аналізу процесі демократизації в праці «Переходи до демократії».

Заслужують на увагу дослідження С.Гантінгтона, в яких розкрита суть «теорії хвиль» як парадигми й алгоритму процесу демократичних перетворень [10; 11; 12; 13]. Особливу увагу звертаємо на працю «Третя хвиля. Демократія в кінці ХХ століття», оскільки саме третя хвиля, на думку дослідників, що позначилася крахом диктатур у Південній Європі, трансформацією авторитарних режимів у країнах Латинської Америки та посткомуністичними перетвореннями в Центрально-Східній Європі й Євразії, спричинила до виникнення транзитології як прикладної наукової галузі [9].

Проблема транзитології, в тому числі й практичний аспект демократичних трансформацій, широко представлена в дослідженнях зарубіжних вчених Р. Арона, Ю. Бегунова, Д. Бітема, Ф. Веффорта, Б. Гуггенбергера, Г. О'Доннелла, Ф. Фукуями, Ф. Шміттєра та ін.

Теоретичний аспект досліджуваної теми розкритий у наукових розвідках сучасних українських вчених, предметом аналізу яких стали транзитивні процеси і системні трансформації (В. Головченко, С. Вонсович, В. Мартиненко, Ю. Мудрик, С. Наумкіна, О. Радченко, О. Романюк, О. Ткач, О. Фісун, М. Шаповаленко та ін.)

Мета статті полягає в аналізі генези поняття «демократичний транзит» та його еволюції в сучасній міжнародній політичній ситуації.

Виклад основного матеріалу. Середина 1980-х років позначилася тенденцією до демократизації, що з Південної Європи (Португалія, Греція та Іспанія) перекинулася на держави «третього світу».

Намагання дослідників пояснити суть змін у кожній країні з настанням нового політичного режиму спричинило до появи в політичній науці такого напряму, як транзитологія.

Термін «транзит», що дослівно перекладається як перехід, перехідний стан, передбачає аналіз політичних змін перехідного характеру, пов'язаних зі становленням якісно нової політичної системи. Пізніше його значення звузилося, й предметом транзитологічних досліджень фактично став процес переходу від тоталітарних і авторитарних форм правління до демократичних. Відповідно в контексті транзитологічних досліджень, присвячених становленню демократії в перехідних суспільствах, використовується термін «демократичний транзит» [7].

Загалом поняття «демократичний транзит» вперше сформульоване американським політологом Д.Ростоу в статті «Демократичні транзити – спроби динамічної моделі», яка в його інтерпретації означала перехід від недемократичного до демократичного політичного режиму [2].

Виходячи з того, що демократичний транзит не гарантує успішний демократичний результат [6], предметом транзитології виступають не лише такі значущі події політичного життя країн, як вибори, агітація, створення та діяльність партій тощо, а всі аспекти політичного життя, які, на думку дослідників, не завжди пов'язані з вектором демократії [1].

Варто зазначити, що демократичний транзит в значенні демократизації – процес поступовий. І хоча в якості прикінцевого результату передбачається той чи інший різновид демократичного устрою, насправді він досягається вкрай рідко. Вчені підкреслюють, що навіть у ситуації встановлення диктатури як результату повалення попереднього режиму, демократизація не завершується, а просто переходить в іншу фазу. З огляду на це сучасні авторитарні режими та перспективи їх демократизації також є предметом дослідження транзитології [3; 4].

Ряд вчених вважає, що в багатьох транзитних країнах одночасно відбуваються два процеси: модернізації і трансформації. Модернізація означає прискорений перехід від переважно аграрного суспільства до індустріального, відтак до постіндустріального, інформаційного, а трансформація передбачає творення стратегії розвитку нових суспільно-політичних структур.

У працях науковців визначені основні критерії транзитологічної моделі: трансформаційні передумови, етапи переходу до демократії, їх змістові характеристики і політичні наслідки.

Важливий інформаційний блок для розкриття теми даної публікації вміщує стаття С. Лакоффа «Democraci: History, Theori, Practise», в якій автор аналізує п'ять історичних моделей становлення демократичного ладу:

- революцію;
- еволюційні перетворення;
- нав'язування ззовні;
- демократичні трансформації, ініційовані згори;
- змішану модель [14].

Проекція зазначених моделей на процеси й наслідки демократичних трансформацій в неоднакових геополітичних і суспільних умовах різних країн і континентів складає серйозне підґрунтя для дослідників щодо аналітики, прогнозування та узагальнення.

Політологи, які досліджують демократичний транзит, пропонують безліч його моделей [4; 5; 8]. Детальніше зупинимось на основних, систематизованих українським вченим О.Романюком.

По-перше, модель прямого переходу, яка полягає в трансформації недемократичного режиму спершу в електоральну (процедурну) демократію, яка, в свою чергу, консолідується та трансформується в ліберальну (структурну). Фактично означає безболісний перехід до демократії, близької до США та Західної Європи, без руху назад, хоча з наявністю незначної кількості поставлоритарних пережитків. Притаманна католицьким державам Центрально-Східної Європи, де тоталітарні режими мали інстальоване походження, а демократизація означала не запозичення чужих моделей, а повернення до власних. Наводимо приклад для порівняння: в Африці жодна країна не спромоглася встановити демократичні перетворення шляхом прямого переходу.

По-друге, модель двофазового переходу – заміщення тоталітарного режиму авторитарним (або авторитарного дещо пом'якшеним варіантом, який створює умови для звільнення громадянського суспільства з-під автократичного контролю), який вже змінює демократія – спершу електоральна, а згодом ліберальна. Класичний приклад – Іспанія, в якій після громадянської війни 1939 р. встановився тоталітаризм Ф.Франко, що в 1960-х еволюціонував до авторитаризму, а по смерті диктатора був стертий демократичними силами.

По-третє, модель зворотного розвитку. Сама назва свідчить про те, що це навіть не перехід, а повернення до попереднього авторитарного чи тоталітарного устрою. Завершення фасадної демократизації посттоталітарним чи авторитарним станом призводить до нової якості режиму, причому нерідко жорстокішою за попередню [5].

Проекція зазначених моделей на процеси й наслідки демократичних трансформацій в неоднакових геополітичних і суспільних умовах різних країн і континентів складає доволі серйозне підґрунтя для дослідників щодо порівняння практичного досвіду й теоретичного прогнозування демократичного транзиту, тобто співставлення очікуваних і реальних його результатів.

Висновки. Отже, сучасний розвиток політичного пізнання характеризується підвищеною увагою до транзитних трансформацій суспільного розвитку, що відображає намагання вчених осмислити природу, зміст і спрямованість тих масштабних зрушень, якими позначений перебіг демократичного транзиту в багатьох регіонах сучасного світу.

Основним критерієм процесу трансформації традиційного суспільства транзитних країн виступає демократія як система цінностей і водночас політична форма, адекватна до умов відкритого соціуму.

Змістове наповнення поняття «демократичний транзит» та його інтерпретація в сучасних умовах міжнародної політики потребують нових підходів. Відповідно важливого значення набуває вивчення й інтерпретація практики впровадження демократичних процесів у тих країнах, які вирішували завдання демократичного транзиту з допомогою рецепції західних політичних технологій. Останнє вважаємо перспективним аспектом для подальших досліджень означеної теми.

Список використаних джерел

1. Бельська Т.В. Демократичний транзит: специфічна риса сучасного суспільно-політичного процесу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc.../09.pdf>
2. Визначення і вимірювання демократії /За ред. Д.Бітема. Львів: Літопис, 2005. 318 с.
3. Мельвиль А.Ю. Демократические транзиты (теоретико-методологические и прикладные аспекты). М.: МОНФ, 1999. 108 с.
4. Радченко О. Демократичний транзит як механізм реформування державного управління: світові моделі та проблеми застосування. Науковий вісник: Демократичне врядування. 2009. Випуск 3. С. 65 – 72.
5. Романюк О. Моделі посткомуністичних трансформацій. Український центр політичного менеджменту [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=58&c=1236>
6. Романюк О.І. Від тоталітаризму до демократії та національної державності: системний аналіз посткомуністичних трансформацій. Харків: ХДАК, 2011. 376 с.
7. Романюк О. Кінець транзитології чи криза її первинної парадигми? *Політичний менеджмент*. 2007. № 2 (23). С. 3 – 11.
8. Растоу Д.А. Переходы к демократии: попытка динамичной модели. *Полис*. 1996. №5. С. 5 – 9.
9. Хантингтон С. Третья волна демократии. Теория и практика демократии. Избранные тексты [Пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева, Б.Г. Капустина]. М.: Ладомир, 2006. 375 с.
10. Huntington S.P. The Third Wave. Democratization in the Late Twentieth Century. London: University Press, 1991. 384 p.
11. Huntington S. Democracy' Third Wave. *Journal of Democracy*. 1991. Spring. P. 12 – 34.
12. Huntington S. How Countries Democratize. *Political Science Quarterly*. 1991 – 92. № 4. P. 579 – 616.
13. Huntington S.P. After Twenty Years: The Future of the Third Wave. *Journal of Democracy*. 1997. № 4. P. 3 – 12.
14. Lakoff S. Democracy: History, Theory, Practice. Boulder, 1996. 184 p.